

DR KENÉZ - KURLÄNDER EDE

SZEMLÉJE

SZOMBAT

LAIKUS PRÉDIKÁCIÓ

Mikor Pest és Buda unifikációja megvolt. — A nagypapa legendája. — Utazás a SZOMBAT körül. — In memoriam Grauer Vilmos. — Levelek a Szombat-hoz. — Szerkesztői üzenet — egy üzenő szerkesztőnek. — Olvasom. ! Nem olvasom. ! — Hírek, színes riportok stb. stb.

VII. évfolyam 24. szám.

1934. október 20

A címlap Berény Róbert rajza.

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE:

Laikus prédikáció

Biedl Samu nagy port felvert beszédének kiinduló pontját és annak egy részét megértem és helyeslem. Van a beszédnek olyan része, amit nem tudok megérteni, viszont a beszéd egy részét megértem, de nem helyeslem. *Glattfelder Gyula* püspök beszéde sajnos, nem áll teljes egészében rendelkezésemre és így csak idézetekre vagyok ráutalva. A beszéd inkriminált része így hangzik:

„Divat lett mindennek a lefitymálása, az édesanyának, az apának, a női ideálnak a kipellengérezése. A zsidó szellemeskedésnek óriási sikerei vannak ebben az irányban és a keresztény intelligencia ez elől nem zárkózik el, erre a dallamra táncol, ebben a hangnemben, gondolatban keresi ideálját, boldogságát.“

Nagyon megértem, hogy *Biedl Samu*, annyival inkább, mivel Szeged a püspök úr egyházmegyéjéhez tartozik, nem tudott szó nélkül napirendre térni a zsidóságot lebecsülő mondattal szemben. Ha *Meskó Zoltán*, vagy más ilyen kaliberű ember emódon nyilatkozik a zsidóságról, akkor ezzel nem volna érdemes törődni, de mikor egy olyan közjogi méltóság — egy megyéspüspök — még hozzá a kiváló tehetségű *Glattfelder Gyula* a zsidó szellemeskedésnek tudja be a családi élet mai lezüllesztését, — nagyon is érthető *Biedl Samu* felháborodása, sőt nekem is volna ezzel kapcsolatosan néhány tiszteletteljes kérdésem a püspök urhoz. Tény az, hogy a családi élet ezidőszerint nem áll azon az erkölcsi magaslaton, mint hajdan, azonban a püspök ur is nagyon jól tudja, hogy ennek oka a világháboruban kereshető, a *vesztett* háboruban, a gazdasági leromlásban, a kor szellemében, a színházak és mozik erkölcsrontó hatásában, sőt papi szemmel nézve: a közös strandfürdőkben is, de semmi esetre sem lehet kipellengérezni a zsidó szellemességet.

Még ha elfogadom is azt a tételt, hogy írók és írások szintén hozzájárulnak a kor erkölcsének emeléséhez, vagy sülyesztéséhez, —

mégis bátor vagyok egész szerényen megjegyezni, hogy a nálunk ma uralkodó korszellemet épp úgy formálta és előidézte *Merczeg Ferenc* és *Pekár Gyula* írása, amint hogy ebben részes volt *Bródy Sándor* és *Molnár Ferenc* is.

A püspök ur őexcellenciája nálam bizonyára jobban ismeri a középkor erkölcsseit, amelyek hajszállal sem voltak jobbak a maiaknál. Azokban az időkben pedig zsidó emberek nem irtak még európai nyelven, tehát az akkori erkölcsi hanyatlást igazán nem lehet a zsidó szellemesség bűnéül felróni. *Casanova csak nem volt zsidó*, és az ő írásai mégis nagyban hozzájárultak Európaszerte az erkölcsök hanyatlásához.

Még csak egy példát akarok felhozni: XIV. Lajos és XV. Lajos, valamint komparszériájuk semmi esetre sem olvasták zsidó emberek írásait, sőt közel járok az igazsághoz, ha azt állítom, hogy ezek a nagy urak soha életükben nem beszéltek zsidóval, sőt valószínű, hogy XIV. és XV. Lajos még csak nem is látott maga előtt élő zsidó embert — mégis az akkor uralkodó családi erkölcsöket mindenre lehetett minősíteni, csak nem keresztény erkölcsi alapokon állóknak. A quatorze és quinze erkölcstelenségeket a legjobb akarattal sem lehet a *zsidó szellemeskedés számlájára irni*. Biedl-nek tehát ebben igaza van. Nem tudom azonban megérteni *Biedl Samu* beszédében azt, hogy ő a püspök ur fentidézett mondataival szemben védelmébe veszi a *zsidó családi életet* és kiemeli ennek magas erkölcsi nivóját. Ő kizárólag csak a keresztény családi életről beszél, amelyet a zsidó szellemeskedések sikerei aláaknáznak. Én valamikor nagyon jó iskolában megtanultam, amit úgy hívnak: leinolni egy blatt gemórét és mai napig sem tartozik gyöngém közé a szöveg-magyarázat. De akárhogy forгатom a püspök ur textusát, én ebből sehogysen tudom kimagyarázni azt, hogy ő a mondottakat a *zsidó családi életre* vonatkoztatta.

És most jön *Biedl Samu* beszédének az a része, amelyet *megérték* ugyan, de *nem helyeslek*. *Biedl Semu* ugyanis azt mondja, hogy: „a püspök ur talán azért festett magának téves képet a zsidó családi életről, mert ő maga családi életen kívül él!” Nohát ennek ellent kell mondanom, mert ha coelibatusban élnek is a katolikus papok, senki náluk jobban nem érti, nem ismeri a családi élet minden erényét, erkölcsét, hibáit és kisiklásait. Mindezt ők jobban ismerik, mint a valóperes bírák, mint a pszichoanalitikusok, sőt még mint a legtehetségesebb írók is, mert az alapos megismerésre a gyóntatószékben nyílik alkalmuk. A katolikus papokhoz képest, mi laikusok, csak *sejtjük* a tényeket, a valóságokat. A többi felekezet lelkészeinek nincs alkalmuk és módjuk arra, hogy a hívők családi életének eltitkolt részeibe betekintsenek. Így például mikor érintkezik egy zsidó

rabbi a hivekkel? Lakodalmak alkalmából, brisznél, barmiczvanál, temetésnél, szóval mindig olyan alkalmakkor, mikor a hivek *ünnepelő ruhában jelennek meg*. A katolikus pap a gyóntatószékből a hiveit teljes pongyolában látja, teljes testi és lelki meztelenségben. Ezért merem állítani, hogy *a katolikus papok a legalaposabb ismerői a családi életnek*, dacára annak, hogy ők a családi életen kívül élnek.

Mikor Pest és Buda unifikációja megvolt

A pesti és budai hitközségek egyesítési mozgalmáról sokféle közleményt lehet olvasni, de feltűnő, hogy általában adminisztratív, gazdasági, felekezeti, politikai szempontokra hivatkoznak, de mellőzik a történelem megkérdésését. Pedig a történelem ebben az esetben azt bizonyítja, hogy *három hitközség egy közgazdasági területen gettóbeli csökevény, amelynek a komolyan vett hagyományokhoz való ragaszkodáshoz semmi köze, mert ellenkezik az egész Európában a zsidó hitközségek körében észlelhető unifikáló tendenciával*.

Mert mit is mond a történet? Ha az ember Büchler Sándor a budapesti zsidóság történetéről szóló alapos könyvét lapozgatja, azt fogja látni, hogy tulajdonképpen azért alakult Budapest területén három hitközség, mert évszázadokon át a spiszbürgerek, a város jogaira féltékeny polgárok, a koronaadalom és a katonai hatóság vessző-futtatásai között tudott csak ideiglenes letelepedési lehetőséget találni az agyonkínzott zsidóság egyszer Budán, más-szor Óbudán és itt utoljára Pesten. Mivel hogy Pest szabad királyi város, még százötven évvel ezelőtt se akarta beengedni a zsidókat, kénytelenek voltak Pécelen, Tétényben, Lovasberényben lakni, vagy pedig letelepedtek Budán, ahol a Gróf Zichyek jobbágyaiknak fogadták a

zsidókat. Mikor Budáról Mária Terézia ideje alatt ki lettek űzve, elmentek Óbudára és amikor a pesti letelepedés lehetősége megnyílt, oda indult az óbudai kivándorlás iránya.

Nem belső szükség, hanem külső kényszerítő körülmények hozták létre a három hitközség jegecesedését. Az ellenkezőre is van példa, a zsidóság könnyített történetében. Évszázadokon át Hamburg, Altona, Wansbeck községei egy községet alkottak, mert kellett nekik menedékhely arra az esetre, ha az egyik helyről kiűzik őket. Amikor aztán a XIX. században mind a három város egyforma állami törvények alá esett és jogbiztonság (amennyire erről, a mostani tapasztalataink szerint, zsidó vonatkozásban beszélni lehet) helyre állott, nem volt értelme többé az egyesülésnek és a kényszer által létesített unifikáció megszűnt és senkinek eszébe nem jut, hogy visszaállítsa a régi gettóbeli viszonyok mellett létesült egységes községet, amelynek pedig oly kiváló főbbijai voltak, mint a hírneves Eibeschitz Jonathán, a talmudisták által emlegetett Rebe Reb Jajneszon, mert ez túlhaladott álláspont. *A budapesti hármás hitközség ép ily gettómaradvány. Fenn-tartása muzeális érdek lehet, de nem zsidó érdek. Egy közigazgatási területen csak elvi okokból (orthodox, neolog) keletkezett bifurkációnak*

van értelme. De tovább megyünk: a történet tanulsága szerint a budai hagyomány éppen azt követelné, hogy például Dr. Kis Arnold budapesti főrabbi legyen és viszont. Több évtizeden át Pestnek és Budának közös rabbija volt. Kunizer Mózes rabbi volt Budán és a rabbisági ülnök Pesten, Sváb Lőw Pesten főrabbi volt és amellet a budai rabbisági ügyeknek intézője. Ime látjuk tehát, hogy a hitközség legjellegzetesebb intézménye: a rabbiság tekintetében már száz évvel ezelőtt meg volt Buda és Pest unifikációja. A mai időben mindenütt nagyobb egységre törekednek a községek. Nagy Berlin összes hitközségei egységes adminisztráció alá helyezték magukat, a newyorki apróbb hitközsé-

gek között állandó az egységesítő törekvés. A történet tanulsága szerint amikor az egységes Itália megszületett, megszűnt az utolsó európai gettó. Amikor majd megszületik az egységes budapesti hitközség, akkor dől össze a magyar zsidóság gettóbeli helyzetének egyik oly kirívó képződménye, amilyen a Budapest területén fennálló több hitközségi rendszer. A történet kerekét nem lehet visszafordítani. A Talmud szerint: aki az órát el akarja tolni, az eltolatik az óra által. A fejlődés iránytűje az egységesítés felé mutat: így a beolvastás fájdalmas vajudása után okvetlen bekövetkezik az egybeolvadás békés, áldásos szünbiozisa, és harmoniája.

Száz év előtt Szentandrásan

Dr. Friedmann Hillél dombovári főrabbi egy elsárgult lapot küldött be nekem. A régi levél arról tesz tanuságot, hogy Jászszentandrás hitközsége 1834-ben tehát 100 évvel ezelőtt megválasztotta rabbinak a nagyapámat: Kurländer Ábrahámot és ebből az alkalomból beirták a vele való megegyezést a hitközségi statutumba. Azt nem fixirozták, hogy mennyi fizetést adnak neki, csak azt állapították meg, hogy milyenek lesznek a mellékjövedelmei. A Peszach előtti és a Jom Kippur előtti szombaton megtartott prédikációért jár neki a község pénztárából 2 pengő forint, az Adar hó hetedik beszédjéért ugyancsak 2 pengő forint a Chevrától. — Házaságkötéseknél kap 2 váltóforintot a szerltartás végzéséért és 2 váltóforintot a hozományból. A hozományból egyébiránt a hitközség jótékony céljaira is le kell adni valamit. (Most legfeljebb az ígért hozományt lehetne megadóztatni.) A rabbinak jogában van a házasulandó

ifjunak a chovér titulust adni, az érte járó pénz teljesen a rabbié. (Ha a házasulandó ifjak most ambiciónálnának ilyen, csak a Tóra előtt használható, titulust és a rabbik díjat szednének ezután, akkor majd nem annyi „chover“ volna mint ahány kormányfőtanácsos van.) Ha nem házasulandó ifjuról van szó a chovér cím adásánál, akkor ezért a címért egy dukát vagy tíz váltóforint jár, amelyen osztozkodnak a hitközség és a rabbik. (Akkoriban még a chover titulussért is fizettek, ma legfeljebb a „meréno“ cím nyithatná meg az erszényt némileg.)

Nevezett nagyapám akár Kiss József Mayer Litvákja, a 18. század második felében vándorolt gyalog Kurlandból Pozsonyba, hogy ott a jesiva nagymesterénél, a Mañaram Barby főrabbinál tanuljon. Eredeti neve: Weitzenkorn volt, de a mestere mindig úgy hívta őt, „der Kurländer Bócher“ és így ragadt rá a Kurländer név. — Érdekes személyéről majd más alkalomból szólok.

A mágocsi főrabbi levele

Mélyen tisztelt Szerkesztő Uram!

Nagybecsű óhajának megfelelően, szívesen közlöm hitelesen a püspökfogadás lefolyását. Szellemes elmélkedése — ha nem tévedek — a nagyváradi híres Talmudtóraig vezet vissza. Nem hiheti el, hogy a püspök elsőnek fogadott bennünket, mert „az ilyen fogadásoknak megvan a maga kifejeződött formulája. Először jönnek a katolikusok, azután a református felekezetek és csak azután — a végén — a zsidók.”

Ez az igen szabályos okoskodás a talmudi „Kelal uperat” szabályra emlékeztet. Csak ennek levezetésében van egy kis tévedés. Nem a „nem tudjuk elhinni” ennek a konklúziója, hanem: „Én bikelal elá ma sebiperat”, ami azt jelenti — kissé szabadabb fordításban — a magyar szójárásban: „Nincs szabály kivétel nélkül, a kivétel pedig erősíti a szabályt”. És a szóban levő püspöki fogadáson tényleg kivétel történt, ami engem is meglepett. Mert a fogadás megállapított sorrendje szerint, mi a harmadik helyen álltunk, m. p. nemcsak a listán, de a várakozó küldöttségek sorában is. Mert nem volt késés — amint sejtette —, ott voltunk együtt mind. Egyszer csak kijön a főjegyző a fogadóteremből és egyenesen hozzám lépve szól: „Méltóztassék bemenni, a püspök úr elsőnek kívánja fogadni”. Nagyon meglepett ez a nem várt kitüntetés, de a püspök fogadásának és velem való beszélgetésének rendkívüli melegsége arra engedett következtetni, hogy a püspök liberális mentalitásán és szeretetreméltóságán kívül, ebben a fogadásban a személyes szimpátiának is volt része. És talán „Zsidó Hitéleti Lexikon”-omnak is, mely a magas klérus köreiből is igen szép elterjedtségnek és elismerésnek örvend.

De bármiként legyen is, maasze sehajá kach hajá!

Fogadja mélyen tisztelt Szerkesztő uram nagyrabecsülésem kifejezését, mellyel vagyok, Isten áldását kívánva, lelkipásztori szeretettel

kész híve

Lebovits József
ker. főrabbi.

*

A fenti levél teljesen beigazolja a mi állításunkat, hogy tudniillik a zsidók fogadása

mindig utolsó sorban jön és ha Mágocon ettől eltértek, úgy ennek lokális, vagy temporális oka lehetett, de semmiesetre sem lehet ezt avval magyarázni, hogy Virág Ferenc püspök úr a zsidóknak kedvezni akart volna.

Ezzel kapcsolatosan a következő kis esetet mondom el: Hosszú évekkel ezelőtt audienciára jelentkeztem Apponyi Albert gróf, akkori kultuszminiszternél. A váróteremben együtt ültem néhai dr. Molnár Imre nagyváradi jogakadémiai tanárral, akinek hitbuzgósága és a katolikus hitéletben való fontossága közismert volt. Sorrendben én Molnár professzor úr után következtem, azonban a miniszteri titkár kijött és azt mondta Molnár tanárnak, hogy engedjen be engem előbb, mert velem hamarosan végeznek, de vele hosszabb beszéde lesz a miniszternek.

GROZSMANN GYULA ipolysági főrabbi 82 éves korában elhunyt. A megboldogult kiváló tudásáról több hébernyelvű talmudikus műve tanuskodik. Benne dr. Groszmann Frigyes a magyar zsidó felekezeti élet és a budapesti ügyvédi társadalom közkedvelt tagja apját vesztette. Áldás emlékére!

MINT MINDEN ÉVBEN, ez idén is gyönyörűen áldozott a VIII.-IX. ker. Izr. nőegylet a nagy ünnepek alkalmából az emberszeretet oltárán. Szinte emberfeletti áldozatok árán sikerült az egész nyár folyamán a menzát nyitvatartani, ahol az elmúlt nagy ünnepkor valódi ünnepi lakomában részesültek a szegények. A nőegylet vezetősége mindent megtett, hogy a gyámolítottak ne érezzék legalább ezekben a szent napokban nyomorúságukat és olyan ellátást biztosítottak részükre, amely minden jelenlévőt bámulatba ejtett. Tényleg csakis olyan igaz nemesszívű nagyszonyok képesek ilyen áldozatokra, amilyenek a nőegylet agilis vezetőségét képezik.

EZUST
DISZMÚÁRU, EVŐESZKÖZÖK GYÁRI ÁRBAN
SCHLEIFER
EZÜSTÁRUGYÁR, VII., KAZINCZY UTCA 10.
Telefon: 43-5-28

Utazás a SZOMBAT körül

Az a szivesség, amellyel a „Szombat“ mult számában közölte Pertinax aláírású, orthodox mentalitású levelemet, — indít arra, hogy ismét felkeressem soraimmal, úgyszólván személyes ügyben. A mult számban azt írja Szerkesztő Ur, hogy a nagyváradi orthodox főrabbi nem veszi komolyan a neolog hitközség a ritualitása ellen kiadott szigorú tilalmat. Hát ez, kérem, tévedés. Mert hogy egy argumentum ad hominem érveléssel éljek: egész biztos, hogy például a pesti neolog kasrusz körül oly nagy lelkesedéssel buzgólkodó Fischer Benjamin rabbinál még laikus orthodox rokonai sem esznek, nem azért, mert nem becsülnék, nem is azért mert nem tartanak elég vallásosnak, hanem azért, mert tudják, hogy ha egyszer a neolog sechita el van tiltva, akkor nem lehet okoskodni és mert minden orthodoxnak a legkomolyabban alá kell vetnie magát a tilalomnak. Szomorú, hogy így van, de így van.

*

Igen okos fejtegetés az, amelyben megvilágítja, hogy a pesti zsidó családokban mindenre van pénz, de templomi jegyre nincs és hogy a színházi potyajegy mániája uralkodik a templomi jegyek terén is. A legnagyobb baj az, hogy a színházi jegyről vett analógia tulságosan megfelel, mert a pesti zsidóság egy része a templomot is már színháznak vagy cirkuszos látványnak tartja. Tekintettel kellene azonban a jobb érzésűekre lenni, akiknek valóban nincsen pénzük és egész minimális belépőjegyekkel kellene rendes istentiszteleteket tartani, még hogyha a község nem is keresne a rendezvénynél semmit sem.

*

Igaz legyen-e az, amit Thomas Mann „Jákob“ című művéből való részlet bevezetése gyanánt ír a Szombat, hogy a németországi bajok nyomán az egész világ zsidósága „hisztérikus hypochondriában kezdi analizálni magát“ és ma-holnap elhiszi a fajvédők által hangoztatott alacsonyrendűségét? Hála Istennek, ez mindenképen alaptalan állítás. Hiszen az angol ipar vezető egyénisége Lord Melchett azzal a jelszóval vezeti a Németország elleni bojkottot, hogy meg kell mutatni Németországnak, hogy nem lehet büntetlenül csinálni mindent a zsidók ellen. A

bojkott-konferenciával pedig nyíltan kifejezte rokonszenvét a most meggyilkolt szerb királynak kedvelt hive dr. Alkalay jugoszláviai országos főrabbi. A Jüdisches Familienblatt legutóbbi száma foglalkozik Hitler helyettesének egy csúf rendelkezésével, amely megtiltja hiveinek, tehát az uralkodó rétegnek a zsidókkal való mindenféle érintkezést. Az elnyomott zsidó lap ebből az alkalomból megállapítja, „Falak vesznek körül bennünket“ és csodálatos elszántsággal hangoztatja, hogy ha a német zsidó ifjuság lelkéből ki akarnak ölni minden német vonatkozást, a zsidóság állja a harcot és nincs más mód, mint a kiszorított német értékek helyébe teljesen zsidó értéket kell adni, mert akár mi is történjék, „emberi mivoltunkat nem adhatjuk oda.“ — Igaz, hogy az illető lapot most betiltották, de minden esetre látszik belőle, hogy inkább szent dacról, mint hisztérikus hypochondriáról lehet szó a német zsidóságban.

*

Az alkohol fogyasztás statisztikája szerint Palesztinában fejenként csak félliter bort fogyasztanak. Ebből az adatból kiindulva a Szombat azt mondja, hogy istentelenek a palesztinai zsidók, mert még a bibliának azt az előírását se tartják, hogy „ülni kell a szőlőtőke alatt“ és „a szemek legyenek fényesek a bortól“. Azt hiszem, hogy inkább tréfából írta ezt. Hiszen a szentírás a szőlőtőke alatt való ülést és a bortól pirosuló szemeket a messiási idők következményei gyanánt tünteti fel. De azért is csak tréfának lehet felfogni a dolgot, mert a statisztikai adatban benne van a bort vallási okokból nem ivó mohamedán lakosság is amely Palesztina lakosságának legalább háromnegyed részét jelent. Vannak tehát istentelen zsidók Palesztinában, de nem azért istentelenek, mert nem isznak bort.

*

Evvel kapcsolatban eszembe jut, hogy a multkor azt írta a „Szombat“, hogy Tel Avivban nincs hitoktatás. Minek is legyen? Tanulnak az iskolában bibliát, sokhelyütt misnát, vallási költeményeket olvasnak és így tehát az iskolában nincs is szükség a hittannak nevezett pótlékra, amire csak azoknak van szükségük, akik nem képesek a vallás irodalmának eredeti forrásaiból meríteni. A magyarországi chéderekben és a jesivákban sincsenek külön hittanórák. Lehetnek tehát istentelen diákok Tel Avivban, de nem azért istentelenek, mert nem tanulnak hittant, amire nincs is szükségük.

Egy kultúr-orthodox.

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Nem olvasom

A budai vezető főrabbi choszon-tórai lakomája felejthetetlen maradt minden jelenvolt számára. Az inyen falatok tökéletes finomsága, a rendezés nagyszerűsége, a diszkrétül pazar keret, a mesés rend illuziót keltő volt, amit csak fokozott a házigazda ragyogó szellemessége és a háziasszony napsugaras egyénisége. Dr. Kiss Arnoldné mindenre kiterjeszkedő figyelmességét, lebilincselő kedvességét, felülmulhatatlan irányító művészetét dicsérte nemcsak mindenki, aki ott volt, hanem minden, ami ott volt. Ő igazán könnyen megszerkeszthetné a rituális uri háztartás klasszikus könyvét, csak le kellene írnia, hogyan rendez ő a mostani szimchas-tórai összejövetelhez hasonló élményszerű szümpozionokat.

Nem olvasom

A budapest orthodox ovodában a gyerekek Szimchasz Tórát játszanak. Az egyik gyermek a Tóra vőlegénye. Büszkén mondja, hogy neki olyan menyasszonya van, akihez hasonló nincs is. A másik csöppség azt feleli erre: De neked nincs apósod. Amire ez a felelet. Hogyne volna apósom, az Isten az, aki adta a Tórát „anyósom nincs, de a papám azt mondta, hogy ez igazán nem baj.” — Szavahihető tanuk szerint egészen így folyt le a kicsinyek közötti párbeszéd. Szerencsére ez nem jutott tudomására Glattfelder püspöknek, aki a katolikus gyűlésen azt állította, hogy a zsidó szellemeskedés tönkreteszi a családi élet erkölcsi tartalmát, különben hivatkozott volna arra, hogy

ilyen destruktíve beszélnek a zsidó kicsinyek is. — Pedig igazán nem kell szégyenkezniük, mert ott ahol a gyermekek a Tórát menyasszonynak, az Istent megapósoknak vallják, ott ugyan az emberiesítés, az antropomorfizmus uralkodik, mégis csak szentségnek tartják a családi életet.

Olvasom

Bécsben májustól augusztus végéig 286 zsidó születését anyakönyvezték, ezzel szemben ugyanezen idő alatt a zsidó halálozások száma 752 volt. Sajnos, Budapesten sem kedvezőbb a statisztika. . .

Nem olvasom

Dr. Kiss Arnold szimchas-tórai lakomáján a megjelent Dembitz kormányfőtanácsos, az unifikációs párt egyik vezére az egész társaságot nagyszerűen mulattatta zanzibári eseteivel. — Zanzibár afrikai tartomány, ebben az esetben egy allegorikus hitközség területet jelképezett, amilyen Perzsia volt valamikor a „Perzsa levelek“ szerzője, Montesquieu számára. Amit a zanzibári viszonyokról mondott: az előjárókról, akik a hitközségből élnek, akik a hitközség rizikójára gründolnak rokonaik részére vállalatokat, a hottenátokról, akik elhelyezik sógorságukat, panama bajtársaikat — mindaz egészen frappáns, egészen Montesquieu-szerű volt.

Olvasom

A prágai német egyetem orvosi fakultásának tanári kara előterjesztésében a kultuszminisztériumnak azt javasolta, hogy a vak-sággal foglalkozó tanszék lektorául C o h n Lajos, bölcsész és jogi doktor választassék meg. A kétszeres doktor élettörténete valóban érdekes. Hétéves korában megvakult! Vasszorgalommal elvégezte középiskoláit, sőt az egyetemen két diplomát is szerzett. Saját tragikus sorsa következtében specializálta

hirdetéseken invitálják a publikumot Rosch-Haschana estére tehát és tánchoz. Sőt, a „Dour Hajon” című lap vastag betűkkel hirdeti „Rosch Haschana tánc”. A frankfurti lap nagyon felháborodik a nagy ünnepekkel kapcsolatos e fajta hirdetések miatt és különösen azt kifogásolja, hogy az e fajta hirdetések az ottani lakosság körében nem okoznak nagy felháborodást. Félreértések kiküszöbölése végett mégis megjegyzi az illető újság, hogy ezek a tércímű hirdetések az ünnepek ki-menetelkor rendezetnek, nem úgy, mint Szovjet-Oroszországban, ahol Kolindre este-fén rendezik a táncos összejöveteleket.

Nem olvasom

Nem Zanzibárban, de Pesten történt, Szeptember elején két hittanár találkozik és a következő párbeszéd fejlődik ki: — Hol voltál a nyáron? — Lidón. — Mibe került naponként? — Ennyibe és ennyibe. — De hát ez nem lehet, én nekem sokkal kevesebbe került. . . A beszélő azután a homlokára üt és azt mondja: Pardon, el-felejtettem, hogy te idegenbe is köseri eszel.

Nem olvasom

Reinhardt ösztönzésére, Franz Werfel szenzációs bibliai drámát alkotott, melynek első bemutatója jövő év februárjában lesz New-Yorkban, külön e célból készített, 5000 személyt befogadó sátor-színházban. A több száz művészt foglalkoztató drámát eredeti bemutatásban fogja látni egész Amerika, mert a sátor-színház — mint a vándorcirkuszok — autókra lesz felszerelve és máris tömegek meghívást kapott Amerika minden részéből. A mű két részről áll, egy földi és egy égi részből. A jelenetek speciális színműtan színpadon fognak valtkozni. A földi történet prózában, az égi pedig versben van megírva. Werfel reméli, hogy műve és annak pazar előadása az emberiséget közelebb fogja hozni a bibliához és hozzá fog járulni ahhoz, hogy az antiszemitizmus propagandáját gyengítse.

TOKAJI MINTAPINCE FUCHS LÁSZLÓ

tolcsvai bortermelő lelakata.

BUDAPEST, V. NADOR UTCA 5

Telefon: 81-2-74.

A Frankfurtban megjelenő orthodox újság: „Der Israelit” panna-szolja, hogy a jeru-

Olvasom

A nagykanizsai főrabbi megrendítő képet fest a dunántúli falvak zsidó lakosságának lemorzsolódásáról. A múltkor kezembe akadt egy értekezés („A haldokló falu”) mely már 1917-ben a magyar zsidóság szerencsétlenségének mondja ezt a jelenséget. Szerző akkor böcher volt, később maga is hozzájárult a magyar zsidóság szerencsétlenségéhez. Amennyiben kommunista népbiztos lett s most Párisban él, mint Henry Guttman.

Olvasom

Két-száz évvel ezelőt a zemplén-megyei kis Bodrogkeresztyon igen nagy fontos-ságu református zsinat volt. Ennek az em-lékére most méltó ünnepélyt rendeztek a hazai reformátusok, amely alkalomból a bodrogkeresztyuri zsidók tisztelgetek Bal-tazar püspöknél, aki ismét kifejezésre juttatta fennkölt gondolatait az ember-szeretetről és az igazi vallásosság erkölcsi tartalmáról. A kis helyiségnek zsidó szempontból is van genius-locija. Vagy száz hatvan évvel ezelőt ott működött rabbi-ként Wahrmannek ösapja és az utolsó 50 esztendő alatt ropant sok ügyes-bajos ember kereste fel az ott lakó csodaember hirtében álló pietistát: „Reb Jesajele”-t, aki nem volt sem tudós ember, sem tal-mudista, hanem csak samesz és titkar a listkai csodarábnál, aki viszont halála előtt nem a fiát, hanem Jesajele-t jelölte utódjának. — Nemcsak Bodrogkeresztyur fontossága, hanem az ilyen önzetlenség is már csak a múlté.

Olvasom

került Prágába. magát a vakokat érintő ügyekben és a gyá-motivási munkákban. Háború alatt hivatalos tanácsadója lett a háborúban megvakult katonáknak. Breslauban élt, ahol az egyetlen lektora volt és sikerült közel 4000 Braille-írással nyomott könyvből álló tudományos és szórakoztató vak-könyvtárat összehozni. — A német politikai viszonyok következtében, zsidó lévén — állását elvesztette és így került Prágába.

In memoriam Dr. Grauer Vilmos

A Kerepesi-úti régi temetőben gyönyörű, új síremléket avattak fel. A borongós őszi légtérben ott úsztak a bánatos őszi melódiák, a család feltépett fájdalma újra könnyekké változott, a tisztelők, a jóbarátok, a rokonok újra összegyűltek meghajtani a tisztelet és a szeretet gyászlobogóját és a csendes, kegyeletes ünneplők százai felett ott lebegett, mint láthatatlan fuvalom, ezreknek áldása.

Grauer Vilmos dr.-nak, a Pesti Izraelita Hitközség kultúrelőljárójának és az Izraelita Szünidei Gyermektelep Egyesület alapító elnökének síremlékét avatták fel október 14-én délelőtt a Kerepesi-úti régi zsidó temetőben.

Áll az emlékmű, de az űr, ami a márvány és érc alatt pihenő test és a halhatatlan lélek eltávozásakor keletkezett, még mindig tátong és azt hiszem — sohasem fog elmulni. Immáron közel három év múlt el azóta, hogy Grauer Vilmost testi szemeinkkel testi lényében nem láthatjuk. De a hosszú idő emlékét nem mosta el, a lélek szeme tisztán látja őt, a tiszta lelket, és mikor belépünk a templomba, önkénytelenül odanéziünk, ahol földi életében ajtatoskodni szokott és fátyolos szemünk, mint valami csodát, látni véli az eltávozott, kedves alakot. A halál mutatja meg mindenki igazi értékét és az igazi érték közömbös a halállal szemben is, az igazi érték halhatatlan. Grauer Vilmos ma épp úgy, mint életében, ragvógó példaképe a jó zsidónak. Több mint negyedszázadon át volt elnöke a Szünidei Gyermektelepnek. Milyen sivár szó most ez: „elnök“. Apja és egyben szerető édesanyja, gondos dajkája, fenkölt nevelője, bőkezű gyámolítója, vigasztaló menedéke, tartalmát adó, lelke volt ő ennek az egyesületnek. És ugyanilyen volt

mint hitközségi előljáró! Ő volt az elnök és az előljáró! Ő volt a jó zsidó inkarnációja. Ügyvédi diplomája is volt — nem használta sohasem! A kutyaabőr az íróasztal fiókjában húzódott meg, de a még

Dr. Grauer Vilmos síremléke.

három másik diplomához is elegendő tudás ott székelt a jóságos szemek mögött, a boltozatos homlok iveri alatt. A régi zsidó mentalitás példája szerint, megszerezte a kvalifikációt, de nem élt vele és belőle. Mint igazi tudós, imádta a zsidó tudományt, megbecsülve és tisztelve a zsidó tudósokat. Mint igazi nagy ember, soha sem éreztette fölényét vagy hatalmát senkivel. Parancs-

szava nem volt — ő alantasaitól is csak kérni tudott.

Az emlékmű, ami sírja fölött emelkedik, testi szemeinkkel látható — de van egy hatalmas, annál sokkal szebb, sokkal értékesebb és sokkal maradandóbb emlékműve Grauer Vilmosnak. Ezt nem a hálás utókor, nem a család, nem a tisztelők és jóbarátok állították fel! Ezt ő maga formázta és alkotta. És ez a hatalmas monumentum, ez az örökös példa és örökös emlék: Grauer Vilmos élete és jó cselekedetei! Aere perennius!

Kegyeletos ünnepség keretében került vasárnap délelőtt felavatásra dr. Grauer Vilmos gyárosnak, a pesti izr. hitközség több mint negyedszázadon át volt előljárójának siremléke a régi Kerepesi úti izr. temetőben. Az ünnepségen testületileg jelent meg a pesti izr. hitközség előljárósága: Stern Samu udvari tanácsos, elnök, dr. Glücksthal Samu felsőházi tag és dr. Hajdu Marcel elnökhelyettesek, dr. Barna Károly, dr. Blum Ödön, dr. Dési Géza, Frey Kálmán, Nagy Andor, Kálmán Henrik, dr. Rosenák Miksa, Vértes Emil, dr. Zahler Emil előljárók és Eppler Sándor főtitkár, a pesti Szentegylet részéről Krámer Miksa elnök, Porges József alelnök, Bánó Dezső, Beck Jenő, Eisenmann Gyula, Lunczer Pál előljárók és dr. Endrei S. Henrik igazgató-főtitkár, a Budapesti Orth. Hitközség részéről Schlesinger József előljáró és Löffler Henrik főtitkár. Ott voltak továbbá dr. Harrer Ferenc felsőházi tag, ny. miniszter, dr. Gál Jenő és dr. Vázsonyi János országgyűlési képviselők, vitéz Tótvárady-Asboth István altábornagy, Cserghő Ervin és Darvas Nándor alezredesek, dr. Báthory Oszkár miniszteri tanácsos, dr. Füzi Jenő pénzügyi tanácsos, dr. Kovács Dénes országgyűlési képviselő, dr. Alapy Henrik és Temesváry Rezső egyetemi tanárok, Patai Samu kormányfőtanácsos, Wertheimer Adolf igazgató, Lakatos Sándor főszerkesztő, dr. Weiler Ernő fővárosi bizottsági tag, dr. Dénes Lajos ny. tanke-

rületi főigazgató, valamint a különböző testületek és felekezeti intézmények vezetői. A fekete márványból faragott sír-emlék mellett foglalt helyet dr. Grauer Vilmos özvegye és fia, dr. Grauer Miksa Pál, valamint a Grauer-család többi tagja.

A sírköavató ünnepséget Abrahámsohn Manó főkantor zoltáréneke nyitotta meg és dr. Hevesi Simon vezető-főrabbi mondotta az avatóbeszédet, amelyben méltatta dr. Grauer Vilmos kiváló érdemeit a jótékonyág és a kultúra terén. A szépnék és jónak volt szentelve élete s a könny, amely itt a szemekben csillámlik, épp úgy szól az ő emlékének, mint a béke elmúlt szép korszakának, amelynek egyik legnemesebb egyénisége volt. — Stern Samu elnök mondott ezután megleghangú beszédet dr. Grauer Vilmosról, mint a hitközség egyik leghűségesebb és legrégebb előljárójáról: — Közel három esztendeje annak, — mondotta Stern Samu — hogy itt hagytál bennünket, de emléked úgy él szívünkben, mintha csak tegnap távoztál volna körünkől. A Te becsületességed, puritánságod, a mindenkor csak a megértést, a kiegyenlítést, a nyugalmat, a békét kereső egyéniséged olyan ürt hagyott utánad, hogy mi feledni téged nem tudunk és nem is akarunk. Azokat, akik idejöttek e siremlék felavatásához, az emléked iránti szeretet és megbecsülés hozta ide. Engem nemcsak az elhunyt jó barát iránti szeretet, nemcsak a megbecsülésre érdemes ember emléke hozott ide, de eljöttem azokkal a jó barátokkal, azokkal a munkatársakkal együtt, akiknek a szó igazi értelmében barátja és jó munkatársa voltál, eljöttünk, hogy újból kinyilatkoztassuk, hogy ma is érezzük annak a hiányát, hogy nem vagy közöttünk, eljöttünk, hogy újból hitet tegyünk amellet, hogy az a szeretet, megbecsülés és tisztelet, amely életedben személyedet megillette, ez a szeretet, tisztelet és megbecsülés emlékedet ma is övezi és lelkükben élni fog mindazoknak, akik ismerték személyedet és ismerték egyéniségedet. Ez a siremlék nemcsak nekünk hirdeti, hogy Grauer Vilmos volt, hanem hirdeti az utókorak is, mint

példaképét a puritán, becsületos és igaz jó embernek. A Grauer-név nemesak itt van megörökítve, ezen a siremléken, de meg van örökítve hitközségünk történetében, meg van örökítve ott, ahol az alapítók, az adományozók, a szegények támogatói vannak beírva. Kedves Barátunk, korán hagyta itt bennünket, még sokat dolgozhattál volna felekezeted érdekében, de bármilyen fájdalommal is, bele kell nyugodnunk abba, hogy a sors akarata ellen tehetetlenek vagyunk és mi csak azzal az óhajjal távozunk innen, hogy lebegjen béke és áldás emléked fölött.

Dr. Harrer Ferenc felsőházi tag, ny. miniszter róttá le ezután bensőséges szavakkal azoknak kegyeletét, akik a főváros törvényhatóságában vele évtizedeken át együtt működtek: majd Kálmán Henrik kinestári főtanácsos, mint az Izr. Szünidei Gyermektelep Egyesület elnöke méltatta dr. Grauer Vilmos érdemeit, aki ez egyesületnek alapítója és áldozatkész elnöke volt. A sirkőavató ünnepségen még Rosenfeld Hermann és Weinberger Béla, mint a szakmabeli két ipartársulat elnökéről. Vágó Ernő volt százados pedig mint a hűség háborús bajtársáról, emlékezett meg dr. Grauer Vilmosról, végül a Grauer-gyár kegyeletét Kamarás Jenő vegyész mérnök tolmácsolta. A templomi énekgyászénekekkel ért véget a kegyeletos ünnepség.

Néhai Grauer Vilmos sűrűn emlegette, hogy egyetlen ambíciója, hogy valamikor halála után joggal írassák sirkövére, hogy jó ember volt. Ennek megfelelően, a svéd gránitból készült, az egész teret uraló sarcophagot rövid sorok díszítik. A homlokzaton csak annyi van mondva: „*Jó ember volt*“. Alatta: „*Integer vitae, celerisque purus*“. A másik oldalon: „*Negyedszázadon át a Pesti Hitközség előljárója volt*“. És héberül: „*Az ember létalapja: por és a vége por*“.

Unifikációs vacsora a Sósfürdőben

A Budapesti Hitközségek Egyesülési Pártja szombaton este 500 terítékes vacsorát rendezett a Sósfürdőben, ahol a párt vezetői kifejtették programjukat a lágymányos-kelenföldi zsidóságnak. A vacsorán résztvettek a Pesti Izraelita Hitközség kiküldöttei is, akiknek jelenléte az unifikációs mozgalom különösen érdekes eseményévé avatta az estét.

A főasztalnál ott láttuk Alapi Béla elnököt, dr. Szilárd Bertalant és dr. Koppány Dávidot, a lágymányos-kelenföldi templomkörzet előljáróit, Dembitz Gyula kormányfőtanácsost, Freund Artur és Sós Ármin vezérigazgatókat, Bródy Ernő országgyűlési képviselőt, dr. Fábian Béla miniszteri osztálytanácsost, Lunzer Pál igazgatót, Román Ernő műépítész, Sós Endre főszerkesztőt, valamint a Pestről jött vendégeket: Nagy Andort és dr. Blum Ödönt, a Pesti Izr. Hitközség előljáróit és sióagárdi Zöldi Márton ny. honvédtábornokot.

Dr. Szilárd Bertalan üdvözölte az egybegyűlt közönséget, a mozgalom vezetőit és a pesti vendégeket, majd dr. Koppány Dávid szólalt fel, aki bejelentette, hogy a lágymányos-kelenföldi népszerű elnök, Schwartz Samu az unifikációs mozgalmat lelkesen támogatja, és csak betegsége miatt maradt távol a vacsorától. Ezután Alapi Béla emelkedett szólásra, aki rámutatott arra, hogy a túloldal egyetlen

szó csupán:
3 SIRKŐ
LÖWY-NÉL
BUDÁN
II. FŐ-UTCA 79.
TELEFON: 51-5-81
Alkalmi vételek
legolcsóbb áron!
II. Zárda-utca 3
Margit körut sarok

komoly érvet sem tud felhozni az unifikáció ellen. Nagy Andor előljáró kijelentette hogy a pesti hitközség teljesíteni fogja mindazokat az ígéreteket, amelyeket az unifikációs mozgalom budai vezetői hirdettek. Azután arról beszélt, hogy a pesti hitközség Európa legkonszolidáltabb hitközsége és így nevetséges azt állítani, hogy a pesti hitközség budai pénzből akarja szanálni magát. Sióagárdi Zöldi Márton kijelentette, hogy mint ny. honvédtábornok, nem járulna hozzá semmilyen kifogásolható cselekedethez. Tehát, ha ő kijelenti, higgye el mindenki, hogy a statutumok az egyetemes zsidóság érdekeit szolgálják és nem okoznak károkat Budának.

A két lelkesen fogadott pesti szónok után két lágymányos-kelenföldi zsidó frontharcos tett hitet az unifikáció mellett. Végül Bródy Ernő tartott nagy beszédet és sorra vette azokat a szempontokat, amelyek az unifikáció mellett szólnak.

Szombati olvasmány

„Lech l'cho“ hetiszakaszhoz

Szólott Isten Avromhoz: Menj el országodból. . . Nagy néppé teszlek. . . S légy áldássá.

(Talmud: „Légy áldássá“ — a szöveg úgyis magyarázható. „Légy tisztító tóvá“, hivatásod legyen, hogy a világ népeit tanítsad, hogy példáddal javítsd és tisztítsd erkölcesit és akkor leszel valóban az összes népeknek áldásává.)

„Viszály támadt Avrom nyájának pásztorai és Lót pásztorai között és a kanaáni és a perizi az országban volt.“

(Dubnói Maggid: Mi az összefüggés a pásztorok viszálykodása és azon kijelentés között, hogy a kanaánita az országban volt? A Tóra azt akarja mondani: az országban a gonosz pogányság uralkodik, a zsidók pedig egymással viszálykodnak, ahelyett hogy békességben élnének, ahelyett, hogy egymást segítve, karöltve védekezzenek az elnyomás ellen. — Így volt már ősapáink idejében és így van most is.)

Szodoma emberei rosszak és vétkesek voltak.

(Talmud: „Rosszak“, amikor pénzről volt szó, és „vétkesek“ magánéletükben. Sem jótékonyság, sem tiszta élet nem volt található náluk. Szodoma tulajdonságot vesz fel az is, aki azt mondja: „Az enyém az enyém, a tiéd, a tiéd“, azaz, aki nem törődik embertársának a jogával és nem törődik a közösség dolgával.)

Avrom szólt Szodoma királyának: Esküszöm a Legfelsőbbre, hogy nem veszek el tőled fonalat sem, cipőszíjat sem.

(Talmud: Mert Ábrahám olyan önzetlen volt, fonalat és cipőszíjat sem akart elfogadni, utódai a cicisz-fonal és a tefilin-szíj előírását kapták. Emlékeztetésül arra, hogy szertartások célja: ábrahámi erényekre, humanizmusra, önzetlenségre nevelni az embereket.)

Kivezette Isten Avromot a szabadba és mondta: Tekints az ég felé, számláld a csillagokat, ennyien lesznek a Te utódaid.

(Frug híres költeménye: Megígérted nekünk Urunk, hogy olyanok leszünk, mint a föld pora és az ég csillagai: az első már megvalósult: tipor rajtunk mindenki: — de mikor leszünk már az ég csillagaihoz hasonlóak?)

A fővárosi intelligens tarsaságok patinás találkozóhelye, az

Abbazia kávéház

a nyári időszakot arra használta fel, hogy helyiségeit a legkényesebb izlést kielégítően újraelakította. — Legmeglepőbb ujitása az elektromos üzemre berendezett konyha, amely látványosság-számba megy. A kávéház ujabban bevezette a százalékos borralaló rendszert.

NAGY IMRE LEGUJABB KÖNYVE

A kitűnő Nagy Imre, aki igyekszik hetenként elfeledtetni velünk minden bűt és bánatot és csak örömet akar szerezni mindenkinek, már régebben gyűjti a zsidó közmondásokat és ezeket most kiadja önálló füzetben **Zsidó közmondások** címen. A „Szombat“ már a legutóbbi számában foglalkozott ezekkel az érdekes közmondásokkal, melyekből néhányat mi is leközlünk.

Der Geldbriefträger is der schenste Gaj. Nor ein Hochem ken daraufkümen, dass er ein Narr is. E halber Emesz is e ganzer Lügen. A Meschümed in e Mispoche kümt amol euch zu Nütz. Nit itlicher, wos sitzt ajbenon, is a Herr. Ein aufgekümmener Ojscher hat nicht gern alte Leute.

Érdemes megvenni és elolvasni az érdekes füzetet, melyet a szerző a következő ajánlással bocsát közre:

Minden népnek megvannak a maga közmondásai és minden közmondás bölcs, mert évezredek tapasztalatokból szűrődött le egyetlen egyszerű mondattá. Világok harca, évezredek küzdelmek, titáni erők keletkezése és bukása, társadalmak születése, szenvedése és halála, nagy és kis emberek sorsa, élete és halála — mindez egy mondatban. A közmondás: az élet huskivonata. Történelem, filozófia, lélek-ábrázolás, istenhit, emberismeret és ragyogó elmejáték. Minden népnek megvannak a maga közmondásai, ime itt van pár száz abból a pár ezerből, amit a zsidó néplélek, zsidó agy, zsidó öröm és bánat termel ki. Bölcsék. Talán mindnyájan tanulhatunk belőlük.

A PESTI IZR. HITKÖZSÉG PÁVA UTCAI TEMPLOMKÖRZETÉNEK „Dr. Farkas József Ifjusági Csoportja“ szeptember 30-án vasárnap délelőtt 11 órai kezdettel tartotta ez évi évadnyitó gyűlését. A gyűlést Rosner Miklós ifjusági elnök nyitotta meg, majd dr. Farkas József körzeti főrabbi a csoport elnöke méltatta a Szukothünnep jelentőségét és szeretettel buzdította az ifjúságot vallásának ápolására, összetartásra és szorgalmas munkára. Dr. Krémer Mór rabbi lelkes szavakkal emlékezett meg Dr. N. H. Bialikról, az ez évben Palesztinában elhunyt nagy zsidó költőről. Az ülésen mutatkozott be egy Bialik verssel és néhány megkapóan szép héber dallal, a Dr. Krémer Mór vezetése alatt álló Betár-csoport. Dr. Epstein Manó a Páva-utcai templomkörzet nevében üdvözölte az Ifjusági csoportot megújuló munkája kezdetén. Ézzel az évadnyitó üléssel a Csoport megkezdi rendes munkáját.

A X. IZR. KÖZSÉGKERÜLET október 7-én tartotta Pécsett közgyűlését, melyen az Országos Gyűlésbe kiküldendő képviselőit választotta meg. A közgyűlést jánosi Engel József a községkerület elnöke vezette, melyen 25 képviselő volt jelen. A választás vezetését Roth Sándor elnöklete alatt dr. György Ármin orvos és dr. Rákos Miksa ügyvéd ejtették meg. Mint rendes tagok megválasztottak: 1) dr. Wallenstein Zoltán főrabbi Pécs, 2) dr. Flesch Ármin főrabbi Mohács, 3) dr. Rubinstein Mátyás főrabbi Szekszárd, 4) dr. Greiner József ügyvéd Pécs, 5) dr. Deutsch Zsigmond gyáros Pécs, 6) dr. Pap Sándor ügyvéd Pécs, 7) dr. Biró Jenő ügyvéd Pécs, 8) dr. Porges Miksa kir. kuriai bírósági Pécs, 9) Vida Dezső gabonakereskedő Mohács, 10) Vida Miklós földbirtokos Siklós, 11) dr. Kron Ferenc ügyvéd Szekszárd, 12) dr. Bárány Lipót főorvos Dombóvár, 13) Hónig Albert földbirtokos Bonyhád, 14) Berger Pál takp. igazgató Simontornya. Póttagok: 1) dr. Friedmann Hillél főrabbi Dombóvár, 2) Eisler Manó állatorvos Szekszárd, 3) dr. Radnai Emil ügyvéd Pécs.

ORVOSI HIR. Dr. Gelencsér Miksa ny. egészségügyi felügyelő, szemgyógyász-specialista rendelésének új címe: Budapest, VIII. József-körút 14. szám. I. emelet. Telefon a régi: 52—0—99.

Olvasom

A Magyarság és az Új Magyarság egymásra rálicitálva kérkednek azzal, hogy sem munkatársai, sem tisztviselői, de még munkásai között sincsen egyetlen zsidó sem. Ez a kijelentés akkor lenne szép és impozáns, ha mindkét lap kiegészítené olyan pótkijelentéssel, hogy hirdetői és pauszálét fizető intézetei közt sincsen egyetlen zsidó sem!

Ingét, pyjamáját

csináltassa nálam, meg lesz elégedve, azt garantálom!

RÓZSA FEHÉRNEMŰ ÜZEM
Budapest, VII. Kazinczy-utca 4

AZ ÜNNEPELŐTTI PÉNTEK ESTI IS-
TLÉNTISZTELETEN, a Dohány utcai
templomban Lineczky Bernát főkantor és
karigazgató úrnak egy kezdő tanítványa
mutatkozott be, úgy az elnökség és elő-
járóság, mint a megtelt templom hívei-
nek teljes meglepedésére. Hajdu Imréc-
nek hívják a tanítványt. Akadémiát vég-
zett, világos hős baritonista. Skálája egé-
szen G-ászig szintiszta, kristályoscsengé-
sű hatalmas tónus. Előadási modora és
interpretációja, teljesen a boldogult La-
zarus főkantorra emlékeztet. Abszolút
muzikális tehetség. A Wesomru, R'céh és
Kiddusch előadásával frenetikus sikert
aratott. Az orgonakisérettel kiválóan har-
monizált, úgyhogy a fiatalembernek a
legszebb jövőt jósolhatjuk. Különös örö-
münkre szolgál, hogy Lineczky úr ma-
gyar fiúval érte el ezt az eredményt. Ör-
vendetes volna Hajdu Imrét, időről-időre
újából megpróbáltatni, hogy jövőben is
alkalma legyen fejlődéséről tanuságot
tenni.

A VIII.-IX. KER. IZR. NŐEGYLET
október 9-én, kedden délután 6 órakor
választmányi ülést tart a Páva-utca 39.
sz. alatti helyiségében és kéri a tagok
minél nagyobb számban való megjelené-
sét.

A VAC. SZAKOSZTÁLYÁNAK HIREI:
A VAC. box és birkozó szakosztályaiban
az élet az elmúlt héten megindult. Mind-
két szakosztály a Wesselényi uca 44. sz.
iskolában kedden és csütörtökön, illetve
szombaton este tartja edzését este 7 órai
kezdettel. A Kézilabda-szakosztály 1953-54
évi győztes bajnoki csapata tagjai, baj-
noksági és Speizer-dijaikat október 7-én
ünnepélyes bankett keretében vették át a
Szövetség elnökétől. — A VAC. női kézi-
labda csapata újból megalakult és az el-
múlt héten tartotta első mérkőzését. A ké-
zilabda szakosztály további női kézilabda
játékosok csatlakozására számít. A tenisz-
szakosztály befejezte jólsikerült házibaj-
nokságát 107 nevezéssel. A férfi egyest:
I. Körner Pál, II. Szász Sándor, III. Rot-
tenberg László és Taub Lajos, női egyest:
I. Lefkovits E. II. Rottenbergerné, III. Vi-
dor M. és Korányiné, férfi párost: I. Kör-
ner—Szász, II. Rottenberg—Taub, III. Zieg-
ler—Fekete és Ormos—Faragó F., vegyes
párost: I. Szász—Lefkovits, II. Körner—
Korányiné, III. Rottenberg—Rottenbergné
és Taub—Taub, a női párost: Vidor—Lef-
kovits, az ifj. egyest Székely I. az ifj. pá-
rost: Székely—Hamerschlag nyerték.

Szerkesztői üzenet — egy üzenő szerkesztőnek

A „Szombat“ kéthetenként jelenik meg
simított fényes papíron, ezen a festéknek
hosszabb ideig száradni kell. A Zsidó
Ujságék legalább olvasni tudnának ma-
gyarul, akkor nem minősítenék ünnepi
számnak az október 6.-i dátummal meg-
jelent lapot, mely ünnep előtt már készen
volt, csak szárítás miatt expediáltatott az
ünnep kimenetelének éjszakáján. Hason-
lóképen ugyanezen éjjel expediálták az
Egyenlőséget is. Tudom, sokan otthagyják
a jesivát, minden tudás hijján, de — aki
kérkedik bócherségével, — annak illik
érteni a józan szövegmagyarázathoz — a
psathoz. Az én írásomból semmiféle ál-
okoskodás, csak ferdítés tudja kiolvasni,
hogy Fuchs Benjámín főrabbi iszurját
bárki is ne venné komolyan. Az én meg-
jegyzésem csak arra szorítkozott, hogy
van az iszurban egy kitétel, — egy fél
mondot a hentesüzletekkel kapcsolatban,
amit nem vesz okos ember komolyan. Ha
Groszberg úr komolyan vette, kirekesz-
tette saját magát az okos emberek köré-
ből, tehát reá nem értettem. Ha a Zsidó
Ujság olvasói elhiszik, hogy én nem tu-
dom, ki volt Terach és ki volt Amram,
akkor megértem, hogy az efajta olvasó-
kat egy írni nem tudó szerkesztő is el-
láthatja szellemi táplálékkal. Ilyen nagy-
képű tudatlanság az is, amikor a herceg-
primás kijelentésével és velem szemben
megállapítja, hogy a Talmud szerint Dá-
vid király nem is vétkezett Bat-Seva ese-
tében. Aki egy kicsit ért hozzá, tudja,
hogy ilyen vélemény is van a Talmud-
ban, de más is. Ha éppen kíváncsi, meg-
magyarázhatom neki. De tulajdonképen
mit is tud Groszberg úr, ha egy kis ge-
móret sem tud? Annyi bizonyos, hogy
sohasem nézhet a tükörbe és nem ismeri
önmagát, ha odáig merészkedik, hogy en-
gem akar kioktatni még lovagiasságból is.
Ét tu me vis docere? Egyelőre egyéb
diplomáim között az én falamat díszíti a
szegedi vasasszentpéter-utcai állami lo-
vagvár törzsállományának dicséretekben
bővelkedő elbocsájtó végbizonyítványa.
Szívesen veszem, ha a kitünő szerkesztő
úr ezentúl is állandóan és szorgalmasan
számontartja a Szombat botlásait. Nyu-
godt lehet az én tegezemben is van még
néhány ki nem lőtt cukrozott nyilvessző
többrendbeli tudatlanságáról és szineske-
déséről.

Felolós szerkesztő és kiadó: Dr. KENÉZ-KURLÁNDER EDE, Budapest, VI. gr. Zichy Jenő u. 43.

Telefon: Aut. 27-1-35. — Az előfizetés ára: egész évre 30 pengő, egyszeri papíron 20 pengő.

Postatakarékszám: szám 1-760

Neufeld Zoltán (PANNONIA) nyomda Budapest, VII. Rombach u. 8. — Telefon: József 42-3-09